

**”She didn’t understand the horror of watching your
body star in something your mind didn’t agree to.”**

Psyykkinen trauma ja identiteetti Kate Elizabeth Russellin romaanissa *My Dark Vanessa*

Pauliina Tapola

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Maaliskuu 2025

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede

Pauliina Tapola

”She didn’t understand the horror of watching your body star in something your mind didn’t agree to.” Psykkinen trauma ja identiteetti Kate Elizabeth Russellin romaanissa

My Dark Vanessa

Sivumäärä: 27

Tässä kandidaatintutkielmassa käsittelem Kate Elizabeth Russellin romaania *My Dark Vanessa* (2020) psykkinen trauman ja identiteetin käsittelyn näkökulmista. Tutkin, miten romaanissa kuvataan psykkinen trauma sekä sitä, miten päähenkilön identiteetti romaanissa rakentuu. Romaani käsittelee päähenkilönsä Vanessan yksityiskoulussa kokemaa hyväksikäyttöä, suhtautumista siihen sekä tapahtuneen kanssa elämistä. Vaikka Vanessa ei romaanissa itse ajattele tullessa hyväksikäytetyksi, lukijalle selviää, että tapahtumat ovat olleet hänelle erittäin traumaattisia. Analysoinkin sitä, millaisin keinoin traumaa kuvataan, miten trauma vaikuttaa Vanessan identiteettiin ja miten hän itse pyrkii identiteettiään rakentamaan ja suojelemaan.

Tutkielmassani hyödynnän traumatutkimusta ja -teoriaa sekä teoriaa identiteetin muodostumisesta. Keskeisimpinä lähteinäni toimivat J. Roger Kurtzin toimittama *Trauma and Literature* (2018), Maxine Schnallin ja Marlene Steinbergin kirjoittama *The Stranger in the Mirror. Dissociation – The Hidden Epidemic* (2003) sekä Colin Davisin ja Hanna Meretojan toimittama *The Routledge Companion to Literature and Trauma* (2020).

Tutkielmani osoittaa, että trauman kuvaamiseen hyödynnetään kielikuvia sekä erilaisia kerronnan keinoja, joista keskeisiä ovat toisto sekä tapahtumien kuvaus, jonka avulla Vanessan tunteet, ajatukset ja muistot tuodaan esille. Vanessan identiteetin rakentumiseen puolestaan vaikuttavat ratkaisevasti hyväksikäyttävä opettaja Strane sekä populaarikulttuuri, jonka ympäröimänä Vanessa elää. Näihin narratiiveihin kiinnittynyttä identiteettiä Vanessa pyrkii suojelemaan kieltämällä tapahtuneiden olleen hyväksikäyttöä sekä ylläpitämällä ajatusta, että hänen ja Stranen suhde oli tasapuolinen rakkaussuhde. Trauma vaikuttaa negatiivisesti myös Vanessan elämänhallintaan sekä ihmissuhteisiin.

Mahdollisen jatkotutkimuksen aiheiksi tutkielmassani nousevat romaanin epäluotettava kerronta, johon traumakokemus ja siihen identifioituminen vahvasti vaikuttavat, sekä romaanin suhde traumasta paranemisen prosessiin. Olisi tärkeää tutkia myös romaanissa laajemmin ilmenevää naisten ja tyttöjen yhteiskunnallista hyväksikäyttöä, heidän kohtaamaansa väkivaltaa sekä naisvihaa.

Avainsanat: seksuaalinen hyväksikäyttö, trauma, identiteetti, toisto, traumaperäinen stressihäiriö, dissosiaatio, kielikuvat, intertekstuaalisuus, populaarikulttuuri

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymykset	4
1.2	Teoreettinen kehys ja tutkielman rakenne	5
2	Trauman kuvaus	7
2.1	Toisto ja kuvaus kerronnassa	7
2.2	Kielikuvat ja trauma	11
2.3	Trauma ja ihmissuhteet	13
3	Identiteetin rakentuminen	16
3.1	Trauman vaikutus Vanessan identiteettiin	16
3.2	Populaarikulttuurin vaikutus Vanessan identiteettiin	19
3.3	Identiteetin suojeleminen	21
4	Yhteenveto	24
	Lähteet	26

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimuskysymykset

Kandidaatintutkielmassani tutkin Kate Elizabeth Russellin romaanissa *My Dark Vanessa* (2020) esiintyvää psyykkisen trauman kuvausta ja identiteetin rakentumista. Romaanin päähenkilönä on 15-vuotias Vanessa, joka opiskelee Browick-nimisessä yksityiskoulussa ja joutuu siellä opettajansa herra Stranen groomaamaksi sekä hyväksikäyttämäksi. Herra Strane manipuloi Vanessaa, houkuttelee hänet seksuaalisiin tekoihin ja kohdistaa häneen seksuaalista väkivaltaa. Vanessa ei itse kuitenkaan pidä tapahtunutta hyväksikäyttönä vaan rakkaussuhteena. Romaanissa kuitenkin tulee selvästi esille, että hyväksikäytön tilanteet ovat olleet Vanessalle erittäin traumaattisia ja osaltaan vaikuttaneet hänelle rakentuneeseen identiteettiin.

Traumalla tai traumaattisella kokemuksella tarkoitetaan tapahtumaa, joka ylittää ihmisen sieto- ja käsittelykyvyn. Traumaattinen tapahtuma uhkaa ihmisen koskemattomuutta. (Korhonen, 2022.) Toisaalta trauman käsitteellä tarkoitetaan myös mielen rikkoutumista traumaattisen tapahtuman kokemisen seurauksena. Tätä kutsutaankin psyykkiseksi traumaksi. (Mielen-terveyden keskusliitto.) Identiteetti puolestaan tarkoittaa jäseneltyä ajatusta itsestä, ja se rakentuu muun muassa arvoista, uskomuksista ja tavoitteista, joihin henkilö on sitoutunut (Schnall & Steinberg 2003, 83).

Keskityn tutkielmassani ensisijaisesti nimenomaan psyykkiseen traumaan, mutta jatkossa pyrin puhumaan vain yksinkertaistaen traumasta. Haluan myös tarkentaa jo käyttämäni sanaa *groomata*. Groomauksella tarkoitetaan lapsen houkuttelemista seksiin sekä toimintaa, jossa aikuinen valmistee lasta seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Tälle käsitteelle ei ole vakiintunutta suomenkielistä ilmausta, joten olen valinnut tutkielmassani käytettäväksi tämän englannista peräisin olevan vierassanan. (Kotimaisten kielten keskus, 2019.)

Tutkielmassani siis analysoin, millä eri keinoin psyykkistä traumaa ja sen oireita teoksessa kuvataan, mitkä asiat vaikuttavat Vanessan identiteetin rakentumiseen ja miten Vanessa pyrkii suojelemaan identiteettiään. Trauman oireiden ja identiteetin rakentumisen kuvauksen analysoinnin yhteydessä tulee samalla esille myös se, miten trauma vaikuttaa Vanessan elämään ja miten trauma sekä Vanessan ihmissuhteet vaikuttavat toinen toisiinsa.

1.2 Teoreettinen kehys ja tutkielman rakenne

Tutkimuksessani hyödynnän pääasiassa traumatutkimusta ja -teoriaa sekä teoriaa identiteetin muodostumisesta. Käytän tukena myös psykoanalyttistä kirjallisuudentutkimusta. Traumatutkimusta on viime vuosien ja vuosikymmenten aikana tehty yhä lisääntyvässä määrin (Jytilä 2020, 89), joten tutkielmani kytkeytyy laajaan traumatutkimuksen kenttään ja sen keskusteluihin. Tutkimukseni osallistuu tähän keskusteluun muun muassa analysoimalla keinoja, joilla teos voi tuoda romaanissa henkilön psyykkistä traumaa esille niin trauman tapahtumahetkellä kuin myös myöhemmin henkilön elämässä, sekä tulkitsemalla trauman vaikutusta identiteettiin.

Tutkielmassani tutkin yksilön kokemaa traumaa. Traumatutkimusta ja -teoriaa hyödynnän etenkin analysoidessani, miten kerronnan keinojen avulla traumaa kuvataan. Käytän trauma-teoriaa myös esimerkiksi päähenkilön trauman oireiden kuvauksen analysoinnin tukena. Psykoanalyttistä kirjallisuudentutkimusta hyödynnän transaktio-termin osalta analysoidessani, miten intertekstuaaliset viittaukset ja populaarikulttuuriviittaukset vaikuttavat Vanessan identiteetin rakentumiseen ja muokkaavat sitä. Teoriaa identiteetin muodostumisesta puolestani käytän analysoidessani sitä, miten Vanessan identiteetti rakentuu nuoruusvuosien aikana, hänen kokiessaan muun muassa hyväksikäyttöä.

Luvussa 2 analysoin, mitä ovat ne keinot, joita trauman ja sen oireiden kuvaamiseen teoksessa käytetään. Pääpainoni ovat kerronnassa ja kielikuvissa. Ensin luvussa 2.1 käsittelemäni sitä, miten trauma ilmenee esimerkiksi toiston ja tapahtumien kuvauksen avulla. Tämän jälkeen luvussa 2.2 analysoin myös romaanissa esiintyviä kielikuvia, etenkin vertauksia ja symboleita, ja pohdin, miten ne osallistuvat trauman kuvaukseen. Luvussa 2.3 käsittelemäni vielä sitä, miten trauma ja Vanessan ihmissuhteet vaikuttavat toinen toisiinsa.

Luvussa 3 siirryn analysoimaan sitä, mitkä asiat vaikuttavat Vanessan identiteetin rakentumiseen. Käsittelemäni ensin sitä, miten traumaattiset tapahtumat ja etenkin Stranen toiminta muokkaavat Vanessan identiteettiä. Tämän jälkeen siirryn käsittelemään sitä, miten Vanessa itse pyrkii rakentamaan identiteettiään ja toisaalta, miten hän pyrkii suojelemaan hänelle syntyneitä ajatuksia itsestään. Romaanissa on paljon intertekstuaalisuutta sekä populaarikulttuuriviittauksia, joita myös käsittelemäni luvussa 3. Käsittelemäni näitä tutkielmassani erikseen, sillä niiden tehtävät romaanissa ovat keskenään erilaiset. Intertekstuaalisuutta käsittelemäni luvussa 3.1, sillä se liittyy suurimmaksi osaksi Stranen yritykseen groomata Vanessa ja saada hänet puolelleen, ja näin samalla myös traumaattisten tapahtumien tulemiseen keskeiseksi osaksi

Vanessan identiteettiä. Populaarikulttuuriviittauksia käsittelen luvussa 3.2, sillä niiden avulla Vanessa puolestaan itse pyrkii rakentamaan ja vahvistamaan omaa käsitystä itsestään.

Lopuksi kokoan vielä yhteen tutkimukseni tulokset ja niiden luoman kokonaisuuden. Tiivistän tutkielmani antamat vastaukset johdannossa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja pohdin, miten tutkimusta tästä teoksesta voisi mahdollisesti tulevaisuudessa jatkaa.

2 Trauman kuvaus

2.1 Toisto ja kuvaus kerronnassa

Romaanissa traumaa kuvataan monin eri tavoin kerronnan keinojen avulla. Näistä keinoista keskeisiä ovat toisto sekä tapahtumien kuvaus, jonka avulla tuodaan esille Vanessan tunteet, kehon reaktiot sekä muistot ja muistin toiminta. Vanessa ei tietoisesti ajattele kärsivänsä psyykkisestä traumasta tai, että Strane olisi hyväksikäyttänyt häntä. Romaanissa onkin useita kohtia, joissa Vanessa vakuuttelee, ettei häntä ole raiskattu tai käytetty hyväksi: ”I wasn’t abused, not like other women are claiming to have been.” (*My Dark Vanessa* = MDV, 259). Vanessan käytöksessä ja kehon reaktioissa kuitenkin selvästi ilmenee trauman oireet ja vaikutus Vanessan elämään.

Yksi trauman oireista on traumaperäinen stressihäiriö (jatkossa PTSD = Post-Traumatic Stress Disorder), joka tarkoittaa tiettyjen oireiden kehittymistä traumaattisen tapahtuman jälkeen. Yksi PTSD:n kognitiivista oireista on muistin heikkeneminen. (Diedrich 2018, 84.) Romaanissa kuvataan Vanessan muistoja hyväksikäytön hetkistä sekä ajasta Browickissa. Vanessa itse kertoo, kuinka hänen muistonsa ovat sirpaleisia eikä hän kykene muistamaan tai muistelemaan Browickissa viettämiään vuosia: ”I don’t remember, not exactly. So many of my memories from back then are shadowy, incomplete.” (MDV, 7.) Vanessan kykenemättömyys muistaa tarkasti vuosia, joina häntä hyväksikäytettiin, osoittaa hänen kärsivän traumasta.

Vanessa kuitenkin muistaa osan tapahtumista hyvinkin tarkasti ja toistaa niitä mielessään yhä uudestaan ja uudestaan:

Later, when I’m in bed with my notebook, writing down the scenes that never stop replaying in my head – Strane touching me for the first time behind his desk, the nights I spent at his house, the afternoons in his office [...] (MDV, 201).

Nämä tapahtumat toistuvat Vanessan mielessä kohtauksina menneisyydestä. Anne Whitehead kirjoittaa teoksessaan *Trauma Fiction* (2004, 87) Pierre Janetin luomasta traumaattisen muistin ja kerronnallisen muistin erottelusta. Tälle erottelulle keskeistä on, että traumaattinen muisti toistaa traumaattisia muistoja mielessä koko ajan muuttumattomina, kun taas kerronnallinen muisti kykenee muokkaamaan muistoja niin, että tapahtumia muistellaan tai ne kerrotaan aina hieman uudella tavalla (Whitehead 2004, 87). Tällaisesta traumaattisesta muistista on kyse silloin, kun Vanessa kertoo traumaattisia tapahtumia toistuvasti mielessään.

Toisto on teoksessa yksi trauman kuvauksen keskeisimmistä keinoista ja sitä esiintyykin romaanissa useilla eri tasoilla. Vanessa toistaa mielessään Stranen kanssa tapahtuneita asioita, mistä tulee esille traumaattisten muistojen ja muistin toiminta. Toisaalta Vanessa taas yrittää elää traumaattisia tapahtumia uudestaan, esimerkiksi opettajansa Henry Ploughin kanssa myöhemmin opiskellessaan collegessa. Vanessa kirjoittaa blogiinsa ajatuksiaan Henrystä ja heidän suhteestaan:

I've started dressing like I did at fifteen on the days I know I'll see him – baby doll dresses and Converse sneakers, my hair in braids – as though the sight of me doing my best nymphet impression might make him realize what I am and what I'm capable of, which is to say... I am probably legitimately actually INSANE. (MDV, 281; muotoilu alkuperäinen).

Tällaisesta toistamisen pakosta (eng. *repetition compulsion*) kirjoittaa Andrew Barnaby (2018, 31): ”the mind’s obsessive need not just to return to but also to reenact an origin it can neither leave behind nor ever truly claim as its own.” Yhtenä trauman oireena siis on, että Vanessa pyrkii, ehkä jopa tiedostamattaankin, toistamaan ja elämään uudestaan Stranen kanssa tapahtuneen trauman. Vanessa ei kykene jättämään tapahtumia taakseen, vaan tulee eläneeksi traumaattiset hetket aina uudestaan.

Toistoa esiintyy myös siinä, että Vanessa ja Strane eivät kumpikaan pysty päästämään irti tapahtuneista ja vielä Vanessan ollessa aikuinenkin he toistavat kohtauksia, joita Vanessan nuoruudessa tapahtui. He haluavat lavastaa ja muistella aina uudestaan kertoja, jolloin he harrastivat seksiä Stranen kotona tai luokkahuoneen takahuoneessa (MDV, 357). Vanessa myös muistelee ensimmäisiä kohtaamisiaan Stranen kanssa, esimerkiksi hetkeä, kun Strane vertasi Vanessan hiuksia vaahteranlehtiin tai kosketti tämän jalkaa ensimmäisen kerran opettajanpöydän takana. Trauma aiheuttaakin sen, ettei Vanessa pysty unohtamaan tapahtumia ja siirtymään eteenpäin.

PTSD:n kognitiivisia oireita ovat muistin heikkenemisen lisäksi myös painajaiset, traumaattiseen tapahtumaan liittyviä muistoja mahdollisesti herättävien ärsykkeiden välttäminen sekä oireiden voimistuminen, mikäli altistuu tapahtumalle, joka jollain tavalla symboloi tai muistuttaa traumaattista kokemusta (Diedrich 2018, 84). Vanessa kärsii aikuisena näistä kaikista oireista. Hän näkee painajaisia sekä pyrkii välttämään muun muassa viittauksia vaahteroihin ja flanellikankaaseen:

It’s the same with the nightmares – they come in waves, brought on by something not always easy to predict. I know to stay away from any books or movies set in a

boarding school, but then I'll be blindsided by something as benign as a reference to maple trees, or the feeling of flannel against my skin. (MDV, 258.)

Vanessa on oppinut välttelemään ärsykyitä, joiden hän tunnistaa aiheuttavan hänelle ahdistusta tai muita ikäviä tunteita. Stranella on sängyssään flanelilakanat, joten Vanessa yhdistää ne traumaattisiin kokemuksiin, joita hän joutui Stranen kodissa kokemaan. Strane myös groomatessaan Vanessaa vertaa Vanessan hiuksia vaahteranlehtiin, joten ne tuovat Stranen Vanessan mieleen. Trauma ilmenee tällaisten asioiden tai tilanteiden välttelynä ja oireiden voimistumisena niille altistuessa.

Psykkisen trauman oireisiin voi kuulua myös dissosiaatio. Dissosiaatio on puolustuskeino suurta stressiä tai traumaa vastaan ja sille ovat tyypillisiä muistin menetys sekä tunne, ettei ole yhteydessä itseensä tai ympäristöönsä (Schnall & Steinberg 2003, 3). Dissosiaation oireita ovatkin muistin häiriöt, depersonalisaatio, derealisaatio, identiteetin hämmennys (eng. *identity confusion*) sekä identiteetin muutos (eng. *identity alteration*) (Schnall & Steinberg 2003, 31). Vanessa kärsii PTSD:n lisäksi myös dissosiatiiivisesta häiriöstä, ja vielä tarkemmin muistin häiriöistä, depersonalisaatiosta sekä identiteetin hämmennyksestä.

Kuten jo aiemmin PTSD:n käsittelyn yhteydessä toin ilmi, Vanessalla on muistamisen ongelmia. Hän kuvailee muistiaan sirpaleiseksi, eikä kykene muistamaan traumaattisia tapahtumia: ”memories like shattered glass” (MDV, 260). Tämä voi liittyä PTSD:n lisäksi myös dissosiatiiivisen häiriön aiheuttamiin muistin häiriöihin. Identiteetin hämmennystä puolestani käsittelem myöhemmin luvussa 3.1.

Erittäin keskeistä romaanissa on depersonalisaatio, jonka Schnall ja Steinberg (2003, 31) kuvaavat olevan tunne itsestä eroamisesta tai siitä, että katsoo itseään ulkopuolisen tavoin. Depersonalisaatio ilmenee romaanissa Vanessan kuvaillessa olotilaansa traumaattisten tapahtumien aikana tai niitä muistellessa. Hän kuvailee, kuinka hänen mielensä tuntuu kuuluvan jollekin toiselle (MDV, 82), kuinka ruumis tottelee Stranen käskyjä, mutta mieli ei (MDV, 133) ja kuinka Vanessa ikään kuin katsoo itseään ulkopuolisen silmin Stranen käyttäessä häntä hyväksi ja kuinka osa hänestä irtaantuu ruumiista:

As Strane works at me, part of me leaves the bedroom and wanders into the kitchen, where the cup he drank from lies tipped over the sink. The faucet drips; the refrigerator hums. The kitten pads in from the living room, wanting to be held. Standing by the window, the broken-off part of me takes the kitten in her arms, gazes down at the quiet street below. It's started to storm, a streetlight's orange glow illuminates the sheets of rain, and the broken-off part of me watches it fall, humming softly to herself to block out the sounds coming from the bedroom.

Every so often, she holds her breath and listens to check if it's still happening. When she hears the metal scrape of the bed frame, the slap of skin on skin, she holds the kitten closer, turns back to the rain. (MDV, 340.)

Edellä esitetystä katkelmasta ilmenee hyvin Vanessan kärsivän depersonalisaatiosta, joka toimii mielen puolustuskeinona traumaattisen tapahtuman hetkellä. Mieli pyrkii suojautumaan traumalta irtautumalla kehosta ja jättäen kehon kokemaan tapahtumat. Barnaby (2018, 31) kuvailee, kuinka tällainen tapahtumien etäältä seuraaminen on tyypillistä nimenomaan traumaattisen kokemuksen aikana.

Vanessa kuvailee romaanissa, kuinka harrastaessaan seksiä Stranen kanssa hänen silmiensä edessä alkaa pyöriä toistuva filmi:

A reel starts to play in my mind, a parade of images projected onto my eyelids: loaves of bread dough rising on a warm kitchen counter, a conveyor belt moving groceries while my mother looks on, holding her checkbook, a time lapse of roots extending into soil. (MDV, 251.)

Näissä kohdissa tulee esille dissosiaation vaikutus ja Vanessan halu etäännyttää itsensä tapahtumista. Vanessa ei halua miettiä, mitä hänelle tapahtuu, joten hänen mielensä luo tällaisen kuvien sarjan, johon hän voi uppoutua. Tämä kuvien sarja koostuu arkisista asioista ja esimerkiksi Vanessan perheenjäsenistä, jotka tuovat hänelle turvaa. Vanessa siis pyrkii trauman hetkellä uppoutumaan turvallisilta tuntuneisiin arkisiin hetkiin, ettei hänen tarvitse miettiä kokemiaan kauheuksia.

Trauman kokemukseen ja siitä selviytymiseen liittyy myös kieltäminen, joka on yksi mielen puolustuskeinoista eli defenseseistä. Vanessa pyrkii läpi romaanin kieltämään sen, että Strane olisi hyväksikäyttänyt häntä. Kieltämisellä voidaan tarkoittaa kyvyttömyyttä tunnistaa tai ymmärtää joidenkin ärsykkeiden, kuten tapahtumien, olemassaoloa, jotta välttyttäisiin ahdistukselta ja muilta negatiivisilta tunteilta, joita näiden ärsykkeiden tiedostaminen ja tunnistaminen aiheuttaisivat (Cramer 2006, 23). Vanessa pyrkiikin aktiivisesti kieltämään hyväksikäytön tapahtuneen esimerkiksi vakuuttamalla usein, ettei häntä ole hyväksikäytetty tai raiskattu (MDV, 192, 194, 313). Näin hän samalla pyrkii välttämään vaikeita tunteita, joita hyväksikäytetyksi tuleminen tiedostaminen aiheuttaisi. Kieltämisen yhteyttä Vanessan identiteettiin käsittelen myöhemmin luvussa 3.3.

Psyykkisestä traumasta kärsiminen aiheuttaa ongelmia myös Vanessan elämänhallinnalle sekä vaikuttaa hänen elämässään muutenkin kokonaisvaltaisesti. Vanessa käyttää paljon päihteitä,

niin alkoholia, kannabista kuin myös rauhoittavia lääkkeitä. Näiden avulla hän yrittää paeta todellisuutta, jonka kohtaaminen on liian vaikeaa.

Another cycle – drink, smoke, swallow. I want to be low enough to slip beneath the surface and swim without needing air. He’s the only person who ever understood that desire. Not to die, but to already be dead. (MDV, 193.)

Psyykkisen trauman vaikutus Vanessan elämänhallintaan ilmenee myös vaikeutena pitää koti siistinä ja järjestyksessä. Vanessa kuvailee kotiaan usein siivottomana, roskia ja pyykkejä lojuu lattialla joka puolella ja tiskit lojuvat likaisina tiskialtaissa. Tavalliset arjen askareet kuten roskien vienti ja tiskaaminen ovat hänelle ylitsepääsemättömän vaikeita. (MDV, 197.)

Kuten olen edellä esittänyt, Vanessa kärsii psyykkisestä traumasta ja se ilmenee PTSD-oirehdintana, dissosiaationa sekä tapahtumien kieltämisenä. Psyykkisen trauman vaikutus tulee esille myös Vanessan elämänhallinnan ongelmina. Trauma ja sen oireet ilmenevät romaanissa toiston avulla sekä Vanessan omien tunteiden, ajatusten ja muistojen kuvauksessa. Toisaalta trauman voi ajatella tulevan esille juuri oireilunsa avulla. Seuraavaksi siirryn käsittelemään, miten romaanin kielikuvat luovat kuvaa Vanessan traumatisoituneesta mielestä tai liittyvät muilla tavoilla hyväksikäyttöön.

2.2 Kielikuvat ja trauma

Romaanissa kuvataan Vanessan mielen tilaa sekä kehon fyysisiä ja psyykkisiä reaktioita traumaattisiin kokemuksiin myös kielikuvien avulla. Niiden avulla esimerkiksi luodaan kuvaa Vanessan traumatisoituneesta ja etäännyneestä mielestä sekä trauman tapahtumahetkellä että myöhemmin traumaattisten tapahtumien jälkeen. Vanessa esimerkiksi kuvailee olotilaansa seuraavan vertauksen avulla, kun Strane on ensimmäisen kerran raiskannut hänet: ”My mind feels like the lake on a calm day, glassy and still. I’m nothing, no one, nowhere.” (MDV, 103). Vanessa on kokemuksestaan niin järkyttynyt, traumatisoitunut, että hänen mielessään ei liiku mitään, se on tyyni kuin järvi tuulettomana päivänä. Kielikuvan avulla kuvataan Vanessan traumatisoitunutta mieltä.

Vanessa kuvailee muistojaan traumaattisista tapahtumista seuraavalla tavalla: ”But these thoughts are like water-smoothed stones I pick up and study with cool eyes, then let fall back into the lake.” (MDV, 226). Tällainen muistojen kuvaus vertailun avulla antaa mahdollisuuden Vanessalle tarkastella muistoja etäältä, turvallisen välimatkan päästä. Kielikuvat toimivat suojana, joka auttaa elämään tapahtuneen kanssa. Kun Vanessa miettii tapahtuneita asioita ja

oman kehonsa tuntemuksia kielikuvien avulla, hänen ei tarvitse miettiä itse traumaattisia tapahtumia, vaan hän voi pitää ne etäällä. Näin hän voi tarkastella ajatuksiaan kuin kiviä, ja laskea ne tarkastelun jälkeen pois järven, tai oman mielensä, pohjalle. Vanessan muistellessa hetkeä, jolloin Strane antoi hänelle mansikkakuvioiden pyjaman, hän kuvaileekin tätä muistoa seuraavalla tavalla: ”Like a scene from a movie I watched years ago, something observed from a safe distance.” (MDV, 291).

Kerran harrastaessaan Stranen kanssa seksiä Vanessa kuvailee, kuinka hän on kaukana tapahtumista ja kuinka hän on uusikuu, joka on piilossa ja turvassa Stranelta (MDV, 276). Tämä liittyy dissosiaatioon ja siihen, miten Vanessa ei koe olevansa tilanteessa läsnä ja näin ollen Strane ei voi satuttaa häntä. Vanessa pyrkii irtautumaan tapahtumista kielikuvien avulla, ja niin ne ovat osana dissosiaatiota. Kielikuvilla on romaanissa siis kaksi eri tehtävää. Toisaalta kielikuvat ovat keino elää trauman kanssa ja kohdata se, mutta toisaalta ne taas ovat keino pitää traumaattinen kokemus etäällä tapahtumien aikana.

Romaanin kohdassa, jossa Vanessa kärsii depersonalisaatiosta Stranen raiskatessa häntä, kuvaillaan, kuinka Vanessan kehosta irtautunut osa katsoo ulkona riehuvaa myrskyä ja sadetta (MDV, 340). Sateen ja myrskyn voi tulkita toimivan symbolina Vanessan omille tunteille. Vanessa on fyysisen ja henkisen väkivallan uhri, joten sade ja myrsky voivat kuvata ulkona vallitsevan säätilan lisäksi myös hänen sisäistä oloaan raiskauksen hetkellä. Tällaisella kuvauksella, jossa omaa sisäistä oloa tarkkaillaan ikään kuin lasin takaa, korostetaan tapahtumien etäisyyttä ja dissosiaatiota.

Vesikuvasto ja järvi toistuvat useasti romaanissa traumaan liittyvien kielikuvien kohdalla. Vanessa esimerkiksi kuvailee traumaattisten tapahtumien aikana olevansa pinnan alla, pohjassa tai vedenpinnan päällä. Vanessan lapsuudenkoti sijaitsee järven rannalla, joten järvi- ja vesikuvaston voi tulkita symboloivan Vanessalle turvaa, ja siksi hän uppoutuu erilaisiin vesiaiheisiin kielikuviiin kokiessaan traumaattisia tapahtumia Stranen kanssa.

Vanessan aloittaessa toisen lukuvuotensa Browickin sisäoppilaitoksessa, kaikille tytöille jaetaan pillit, joiden on tarkoitus taata opiskelijoiden turvallisuus. Heitä ohjeistetaan puhaltamaan pilliin, mikäli heitä joskus pelottaa koulun alueella. (MDV, 16.) Pilleihin ei romaanin aikana kuitenkaan palata enää toista kertaa, ja myös hetki, jolloin niihin pitäisi puhaltaa on epäselvä. Romaanin edetessä monet opettajat alkavat epäillä Stranella olevan epäasiallinen suhde Vanessan kanssa, mutta eivät kuitenkaan tee asialle mitään. Pillien voikin tulkita

toimivan symbolina näennäiselle turvallisuudelle, jota Browickissa yritetään ylläpitää. Hyväksikäytön estämiseksi ei romaanin aikana kuitenkaan tehdä konkreettisia toimia.

Romaanissa korostetaan usein sitä, että Vanessalla on punaiset hiukset. Strane vertaa Vanessan punaisia hiuksia vaahteranlehtiin (MDV, 33), ja hiusten punainen väri on muutenkin romaanissa paljon esillä. Sarah Dotson (2019) kirjoittaa artikkelissaan, kuinka punaisten hiusten on ehdotettu symboloivan muun muassa siveettömyyttä, aistillisuutta ja seksuaalisuutta. Dotson (2019) kirjoittaa myös, kuinka esimerkiksi Botticellin maalauksessa seksin, kauneuden ja rakkauden jumalatar Venuksella on punaiset hiukset. Punaisten hiusten symboloimien ominaisuuksien yhteys Vanessaan on mielenkiintoinen. Strane tuo usein esille Vanessan punaiset hiukset, ja kommentoi niitä esimerkiksi viitatessaan Sylvia Plathin ”Lady Lazarus” -runoon, jossa punahiuksinen nainen kuvataan miestennielijänä. Stranen voi ajatella yhdistävän Vanessaan punaisten hiusten symboloimia ominaisuuksia, kuten seksuaalisuutta ja siveettömyyttä. Onhan Strane seksuaalisesti Vanessasta kiinnostunut ja haluaa luoda Vanessasta tietynlaisen kuvan sekä Vanessalle että itselleen. Stranen vaikutusta Vanessan identiteettiin käsittelemme enemmän luvussa 3.1.

2.3 Trauma ja ihmissuhteet

Trauman vaikutus Vanessan elämään ilmenee myös hänen ihmissuhteissaan. Toisaalta voidaan kysyä, miten trauma vaikuttaa Vanessan ihmissuhteisiin, mutta voidaan myös pohtia, miten ihmissuhteet vaikuttavat Vanessalle syntyvään traumaan. Suhde Straneen on tietysti keskeinen trauman syntymisessä, mutta myös muut Browickin henkilökunnan jäsenet ovat osaltaan vaikuttamassa trauman syntymiseen ja hyväksikäytön mahdollistumiseen.

Kuten jo edellisessä luvussa toin esille, vaikka monet Browickin opettajat alkavat epäillä Stranella olevan suhde Vanessan kanssa, he eivät kuitenkaan tee asialle mitään, ja näin mahdollistavat suhteen jatkumisen. Browickin koulu ei toimi ohjeiden mukaan silloinkaan, kun huhu suhteesta leviää oppilaiden keskuudesta Browickin rehtorin tietoisuuteen ja asiasta keskustellaan sekä Stranen että Vanessan kanssa. Tapausta ei tutkita kunnolla, jolloin Stranen ja Vanessan suhteen oikea laatu jää epätietoisuuteen. Strane järjestää Vanessan erottamisen Browickista, ettei hän itse jäisi teoistaan kiinni. Sen sijaan, että Strane siis tuomittaisiin, Vanessan pitää erota koulusta ja hän joutuu myös julkisen nöyryytyksen kohteeksi. Hänen täytyy seistä luokkahuoneessa oppilaiden edessä ja kertoa heille, kuinka hän on toiminut väärin ja valehdellut suhteestaan Straneen (MDV, 180). Tämän valheellisen tarinan hän suunnittelee yhdessä

Stranen kanssa, mutta ei kuitenkaan tiedä, että Strane on kaiken takana. Tämäkin on Vanessalle traumaattinen kokemus.

Vanessalla ei ole Browickissa opiskellessaan juuri ystäviä tai kavereita. Tämän voi ajatella edistävän hänen joutumistaan Stranen groomaamaksi. Tyypillisesti groomauksen uhreiksi joutuvilla lapsilla ei ole sosiaalista tukiverkostoa eikä hyvää itsetuntoa tai itseluottamusta, jolloin lapsi on helpommin eristettävissä muista (Jeglic & Winters 2017, 725–726). Koska Vanessalla ei ole ystäviä, hän on yksinäinen ja Stranen häntä kohtaan esittämät keuhut ja huomionosoitukset tuntuvat entistäkin imartelevammilta. Vanessa on iloinen kokiessaan itsensä merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Tietynlaisten ihmissuhteiden puuttumisen voi tulkita osaltaan vaikuttavan trauman syntymiseen.

Monet ihmiset ja ihmissuhteet siis vaikuttavat trauman syntymisen taustalla. Trauma itsessään kuitenkin vaikuttaa moniin ihmissuhteisiin, joita Vanessalla on Browickissa opiskellessaan tai myöhemmin elämässään. Ozdemir ja Sahin (2020, 190) kirjoittavat artikkelissaan, kuinka lapsuuden traumat vaikuttavat ihmissuhteiden kaikkiin ulottuvuuksiin. He toteavat, että tämä vaikutus on suurimmaksi osaksi negatiivinen ja aiheuttaa vaikeuksia ihmissuhteisiin (Ozdemir & Sahin 2020, 189). Browickin tapahtumien seurauksena Vanessan ja hänen vanhempinsa suhde muuttuikin ongelmalliseksi. He riitelevät paljon ja valehtelevat toisilleen. Vanessan äiti haluaisi suojella häntä, mutta Vanessa kokee tämän vain hänen elämäänsä puuttumisena. Browickissa tapahtuneista asioista ei puhuta ja näin esitetään, että mitään ei olisi tapahtunutkaan (MDV, 202).

Vanessalla ei ole varhaisaikuisuudessaankaan monia ystäviä, mutta hänelle tärkeä henkilö on Bridget, jonka kanssa he collegessa opiskellessaan asuvat samassa asunnossa. Vanessa on ker-tonut Bridgetille suhteestaan Straneen, ja Bridget onkin Vanessalle tärkeä henkilö tuossa elämänvaiheessa, sillä hän ei tuomitse Vanessan ja Stranen suhdetta, eikä kysele tai tuo asiaa itse esille (MDV, 268). Vanessa kaipaakin ympärilleen sellaisia ihmisiä, jotka hyväksyvät hänet eivätkä tuomitse hänen elämäänsä tai valintojaan, ja Bridget on juuri tällainen henkilö. Bridgetin hahmoa voi tulkita myös toisella tavalla. Bridgetin voi ajatella omalla tavallaan tuomitsevan Vanessan teot ja haluavan pysyä niistä etäällä, minkä vuoksi hän ei halua puhua näistä asioista Vanessan kanssa. Keskeistä on kuitenkin se, ettei Bridget avoimesti tuomitse Vanessaa tai hänen suhdettaan Straneen, eikä itse tuo näitä asioita keskusteluissa juuri esille.

Trauman vaikutus ilmenee Vanessan aikuisiässä hänen suhteissaan miehiin. Vanessa tapaa useita miehiä, mutta heistä ei kuitenkaan tule hänen miesystäviään. Vanessa kertoo, että kun

miehet näkevät todellisuuden, eli kuinka sekaisin hänen kotinsa ja päänsä ovat, he lähtevät. Vanessa päätyykin miesten kanssa vain seksisuhteisiin, joissa hänen ei tarvitse kertoa totuutta menneisyydestään. Hän myös tapalee miestä, joka on hänen kuvailunsa mukaan Stranen kaksoisolento. (MDV, 355–356.) Vanessan voi tulkita pyrkivän etsimään seksikumppaneikseen miehiä, jotka muistuttavat häntä Stranesta. Hän toimii näin, koska Stranella on ollut häneen niin suuri vaikutus ja Strane on ollut ainoa mies, jonka kanssa Vanessa on tähän mennessä ollut suhteessa. Tässä toiminnassa ilmenee myös tapahtumien toisteisuus Vanessan elämässä. Psykkinen trauma ja Stranen kanssa tapahtuneet traumaattiset hetket vaikuttavat Vanessan elämään ja sitä kautta myös hänen romanttisiin ihmissuhteisiinsa.

Myös Vanessan ja hänen college-opettajansa Henryn välisessä suhteessa ilmenee selvästi trauman vaikutus. Kuten luvussa 2.1 toin esille, Vanessa pyrkii Henryn kanssa toistamaan tapahtumia, joita Stranen kanssa tapahtui. Vanessa hahmottaa suhdettaan Henryn oman tilanteensa ja kokemustensa kautta. Vanessa toteaaakin romaanissa, että hänen mielensä on niin vääristynyt Stranen takia, että hän tulkitsee Henryn viattoman suosimisen seksuaaliseksi kiinnostukseksi (MDV, 322). Trauma vaikuttaakin erittäin keskeisesti Vanessan ajatuksiin Henrystä ja heidän välisestä suhteesta.

Trauman käsittelyn ja siitä parantumisen kannalta erittäin tärkeä ihmissuhde on Vanessan suhde hänen terapeuttiinsa Rubyyn. Rubyn vastaanotolla Vanessa alkaa vähitellen kertoamaan kokemuksistaan. Hän myös alkaa romaanin aikana Rubyn avustuksella vähitellen ymmärtämään, että ehkä kyseessä ei sittenkään ole ollut tasavertainen rakkaussuhde. Tämä näkökulma jää romaanissa kuitenkin pienemmälle osalle, ja jää lukijan vastuulle tulkita alkaako Vanessa hyväksymään ajatuksen hyväksikäytöstä ja näin ollen käsittelemään traumaansa. Siksi en tutkielmassani käsittele tätä traumasta paranemisen prosessia tämän enempää, mutta on selvää, että juuri Ruby on siinä avainasemassa.

Tietyt Vanessan ihmissuhteet suoraan vaikuttavat trauman syntyyn tai ainakin edistävät sitä. Trauma kuitenkin itsessään vaikuttaa Vanessan elämään kokonaisvaltaisesti ja näin sillä on vaikutusta myös Vanessan ihmissuhteisiin. Vanessan suhde omiin vanhempiinsa muuttuu ja trauma vaikuttaa Vanessan ajatuksiin Henrystä. Tämän lisäksi trauma vaikuttaa Vanessan varhaisaikuisuudessa ja aikuisuudessa Vanessan suhteisiin niin ystävien kuin myös tapailukumppaneiden kanssa. Stranen kanssa tapahtuneet asiat ja psykkinen trauma vaikuttavatkin Vanessan ihmissuhteiden kanssa toinen toisiinsa.

3 Identiteetin rakentuminen

3.1 Trauman vaikutus Vanessan identiteettiin

Vaikka identiteetin muotoutuminen jatkuu koko elämän ajan, psykologi Erik Eriksonin mukaan juuri nuoruus on sitä aikaa, jossa ihminen erityisesti rakentaa identiteettiään ja pyrkii määrittämään sen, kuka hän oikeastaan on (Schnall & Steinberg 2003, 85–86). Analysoimani romaanin päähenkilö Vanessa elääkin tämän nuoruusikänsä ja varhaisaikuisuutensa hyväksikäytön uhrina. Vanessan identiteetin rakentumiseen vaikuttavat traumaattiset tapahtumat, joita hän joutuu kokemaan. Näitä ovat muun muassa groomatuksi joutuminen sekä seksuaalisen hyväksikäytön kokeminen. Stranen toiminnalla ja Vanessan kokemalla traumalla on suuri vaikutus Vanessan identiteettiin.

Strane kehuu usein Vanessaa ja pyrkii groomatessaan luomaan Vanessalle tietynlaista identiteettiä. Hän esimerkiksi kuvailee usein Vanessaa synkäksi romantikoksi ja kehuu hänen kirjoittamiaan runoja (MDV, 5; 45) sekä kutsuu Vanessaa poikkeukselliseksi (MDV, 41). Nämä kehut liittyvät groomaukseen, eli Stranen yritykseen voittaa Vanessan luottamus puolelleen, mutta vaikuttavat samalla myös Vanessan identiteettiin. Ajan kuluessa Vanessa alkaakin uskomaa siihen, että hän on pohjimmiltaan synkkä: ”There is something dark about me, something that’s always been there” (MDV, 140) ja vahvistaakseen positiivista identiteettiään myös myöhemmin, Vanessa haluaisi, että Henrykin kehuisi häntä: ”I want to hear him call me funny, charming, brilliant, the best student he’s ever had” (MDV, 321). Vanessa siis haluaa Henryltä samanlaista huomiota ja hyväksyntää kuin mitä hän sai Stranelta.

Sen lisäksi, että Strane kertoo nuorelle Vanessalle, millainen hän on, hän pyrkii myös Vanessan ollessa aikuinen muistuttamaan, millainen heidän suhteensa on ollut, ja mitä se on merkinnyt. Näin Strane ylläpitää Vanessan ajatusta heidän suhteestaan rakkaussuhteena, jota myös Vanessa on halunnut ja jossa Vanessalla on ollut yhtä paljon valtaa kuin Stranellakin, ellei jopa enemmän. Strane pyrkiikin vaikuttamaan Vanessaan vielä aikuisuudessakin. Tämän voi tulkita Stranen yritykseksi pelastaa itsensä varmistamalla, ettei Vanessa koe tulleen hyväksikäytetyksi ja kerro tapahtumista eteenpäin.

Romaanissa esiintyvät intertekstuaaliset viittaukset liittyvät Stranen haluun ja tavoitteeseen määrittellä Vanessa tietyllä tavalla. Intertekstuaalisuus ilmenee erityisesti suorina viittauksina muihin kirjailijoihin ja heidän teoksiinsa. Strane antaa romaanissa Vanessan luettavaksi useita kirjallisuushistorian merkkiteoksia ja näitä myös siteerataan romaanissa suoraan. Strane

yrittää luoda Vanessasta tietynlaista kuvaa Vanessalle itselleen niiden tekstien kautta, joita Strane antaa hänelle luettavaksi ja joiden hän sanoo muistuttavan itseään Vanessasta.

Strane luetuttaa Vanessalla heti romaanin alkupuolella Sylvia Plathin runokokoelman *Ariel* (1965) ja nostaa sieltä esille erityisesti runon ”Lady Lazarus”: ”*Out of the ash / I rise with my red hair / And I eat men like air.*” (MDV, 38; kurssiivi alkuperäinen). Kuten jo aiemmin luvussa 2.2 toin esille, Vanessalla on punaiset hiukset ja viittausta ”Lady Lazarus” -runoon voi pitää Stranen yrityksenä rakentaa Vanessalle itselleen ajatus itsestään miehiä hallitsevana naisena. Strane haluaa, että Vanessalle rakentuisi tällainen kuva itsestään, jotta hän ajattelisi olevansa myös hänen ja Stranen suhteessa hallitseva osapuoli, eikä ajattelisi Stranen hyväksikäyttävän häntä. Vanessa toteaaakin, että Stranen hänelle antamien runojen tarkoituksena on antaa Vanessalle erilaisia linssejä, joiden läpi hän voisi katsoa itseään (MDV, 40). Hänen mukaansa Strane sai hänet näkemään itsensä Stranen silmin: ”He made me see myself as he did, a girl with the power to rise with red hair and eat him like air.” (MDV, 5).

Keskeisin romaanissa esiintyvä intertekstuaalinen viittaus on viittaus Vladimir Nabokovin romaaniin *Lolita* (1955), jonka Strane antaa Vanessan luettavaksi. *Lolita* kuvaa aikuisen miehen, Humbert Humbertin, seksuaalista kiinnostusta 12-vuotiasta tyttöä, Lolitaa, kohtaan. Vanessa alkaakin tulkita omaa suhdettaan Straneen tämän teoksen avulla. Hän ei kuitenkaan ajattele Humbertin ja Lolitan suhteessa olevan mitään väärää, kuten hän ei myöskään itse koe tulevansa hyväksikäytetyksi. Vanessa lukee romaanin aikana *Lolitaa* yhä uudestaan ja uudestaan, vielä ollessaan collegessakin. Tämän teoksen toistuvan lukemisen avulla ilmenee Vanessan kyvyttömyys päästää kokemuksistaan ja muistoistaan irti. *Lolita* alkaa symboloimaan hänelle hänen omaa suhdettaan Straneen, ja hän kokeekin *Lolitan* kertovan hänen oman tarinansa. Vanessa kuvailee suhdettaan tähän teokseen kirjoittaessaan blogiaan:

[...] *the Professor asked, "Are you reading this for another class, or...?" Meaning, how do I know the book so well? I told him it's mine. That it belongs to me. I said, "You know how sometimes there's a book that's yours?"* (MDV, 292; kurssiivi alkuperäinen).

Vanessa muokkaakin identiteettiään lukiessaan *Lolitaa* ja muita Stranen hänelle antamia teoksia. Lasse Koskela ja Lea Rojola (1997, 92) kirjoittavat Norman Hollandin esittämästä tekstin ja lukijan kohtaamisesta eli transaktiosta. He kirjoittavat, kuinka tekstin ja lukijan kohtaamisessa lukija ”käyttää teosta symboloimaan itseään” ja samalla rakentaa ja muokkaa identiteettiään (Koskela & Rojola 1997, 92). Vanessa on *Lolitaa* lukiessaan tällaisessa transaktion prosessissa, kokee *Lolitan* symboloivan hänen omaa suhdettaan Straneen ja muokkaa ajatusta

itsestään. *Lolitasta* tulee tärkeä osa Vanessan identiteettiä ja Vanessa identifioituu vahvasti myös hänen ja Stranen suhteeseen, sekä kokemuksiinsa tapahtumiin. Hänelle on tärkeää ajatella suhteensa Straneen olleen tasavertainen rakkaussuhde, sillä se on ollut hänen identiteettinsä kannalta niin merkittävä. Tätä ja tapahtumien kieltämistä käsittelem enemmän luvussa 3.3.

Strane käsittelee oppitunnillaan opiskelijoidensa kanssa Edith Whartonin kirjoittamaa *Ethan Frome* -romaanin (1911), joka kertoo tarinaa vaimonsa huomattavasti nuorempaan serkkunaan rakastuvasta miehestä. Oppitunnilla Strane kysyy luokalta, kuka on teoksessa syyllinen. Vanessa miettii, että mies ei tehnyt mitään väärää ja että eikö tyttökin ole osaltaan syyllinen. (MDV, 83–84.) Tämän voi tulkita vertautuvan Vanessan omaan tilanteeseen Stranen kanssa. Hän ei ajattele, että Strane olisi ollut syyllinen, vaan päinvastoin kokee itsensä tilanteessa syyllisenä. Myöhemmin romaanissa, kun Vanessa käy terapeuttinsa Rubyn vastaanotolla, Ruby yrittää vakuuttaa Vanessalle, että hän ei ole syyllinen tai vastuussa tilanteesta, mutta Vanessa ajattelee niin silti (MDV, 317–318).

Romaanissa esiintyy sellaisia intertekstuaalisia viittauksia, joissa nuoren naisen ja vanhemman miehen välistä suhdetta ei kritisoida. Stranen voi tulkita yrittävän normalisoida Vanessalle heidän suhteensa tällaisten viittausten avulla. Hän luetuttaa Vanessalla tekstejä, jotka käsittelevät tällaista suhdetta tai esimerkiksi naisen seksuaalisuutta. Romaanissa Strane ja Vanessa eivät kumpikaan kritisoi sitä, että kirjailija Edgar Allan Poe on mennyt naimisiin 13-vuotiaan serkkunsa kanssa. Vanessa tiedostaa, että muita oppilaita tämä tieto inhottaisi, mutta häntä se ei häiritse. (MDV, 76.) Strane myös kertoo Vanessalle romaanissa, kuinka kirjailija Jonathan Swift on keksinyt Vanessa-nimen, ja kuinka Swiftin 22 vuotta nuorempi opiskelija oli rakastunut häneen (MDV, 86–87).

Luvussa 2.1. toin esille, kuinka dissosiaation oireisiin kuuluu identiteetin hämmennys. Sillä tarkoitetaan hämmennystä tai ristiriitaista kokemusta omasta identiteetistä tai vaikeutta määrittellä oma identiteetti (Schnall & Steinberg 2003, 32). Vanessan voikin tulkita kärsivän identiteetin hämmennyksestä, joka johtuu traumasta ja siitä, että Strane pyrkii rakentamaan Vanessalle tietynlaista identiteettiä, jota Vanessa ei kuitenkaan täysin tunnista omakseen. Vanessa ei esimerkiksi tunnista monia Stranen kuvailemia piirteitä itsestään, eikä hän jaa Stranen kanssa samaa ajatusta siitä, miten heidän suhteensa on alkanut (MDV, 140). Identiteetin hämmennystä aiheuttaakin esimerkiksi se, että Strane uskottelee Vanessalle tietynlaista tarinaa Vanessan identiteetistä ja suhteesta Straneen. Vanessa kuitenkin tiedostaa, että kaikki Stranen

kertoma ei pidä paikkaansa, mutta hänen on usein vaikea ymmärtää, mikä on totta ja mikä ei sekä millainen hän oikeastaan on.

Edellä käsittelin, miten groomatuksi joutuminen vaikuttaa Vanessan identiteettiin. Stranen käytös sekä viittaukset eri kirjailijoihin ja heidän teoksiinsa vaikuttavat sekä Vanessan ajatuksiin itsestään että hänen käsitykseensä hänen ja Stranen suhteesta rakkaussuhteena. Trauman kokemisella on suuri vaikutus Vanessan identiteettiin. Seuraavassa luvussa käsittelen sitä, miten Vanessa itse pyrkii rakentamaan omaa identiteettiään erityisesti populaarikulttuurin avulla.

3.2 Populaarikulttuurin vaikutus Vanessan identiteettiin

Identiteetti ei synny tyhjiössä, vaan se on osaltaan sosiaalinen rakennelma. Yksilön identiteettiin vaikuttaakin myös sosiaalinen ja kulttuurinen konteksti, jossa ihminen elää. (Luyckx et al. 2011, 8–9.) Vanessan identiteetin rakentumiseen vaikuttavat Stranen toiminnan lisäksi myös muut tekijät. Keskeinen Vanessan identiteetin rakentumiseen vaikuttava tekijä on populaarikulttuuri, jonka ympäröimänä hän elää. Romaanissa viitataan useisiin eri populaarikulttuurin tuotteisiin tai henkilöihin. Keskeisiä ovat ne viittaukset, joissa Vanessa vertaa itseään johonkin tunnettuun henkilöön.

Strane ottaa Vanessasta polaroid-kameralla alastonkuvia sen jälkeen, kun he ovat harrastaneet seksiä Stranen talossa. Vanessa sanoo, että kuvat tuovat hänen mieleensä yhden Fiona Applen musiikkivideon (MDV, 152). Myöhemmin hän tarkentaa, että kyse on nimenomaan Applen ”Criminal”-kappaleen musiikkivideosta (MDV, 191). Fiona Apple (1997) laulaa musiikkivideollaan ”I’m feeling like a criminal” ja kuten jo aiemmin luvussa 3.1. toin esille, Vanessa kokee olevansa syyllinen, eräällä tapaa siis myös rikollinen, ollessaan Stranen kanssa suhteessa: ”I tortured him. [...] I don’t think you understand how much I contributed to everything. His whole life descended into hell because of me.” (MDV, 264). Vanessa ei ole nuoruutensa aikana ollut suhteessa kenenkään muun kuin Stranen kanssa. Vanessa kokeekin, että hänellä ei ole elämässään muuta kuin tämä suhde: ”This has been my whole life.” (MDV, 319). Myös Apple (1997) laulaa musiikkivideollaan, että ”he’s all I ever knew of love”. Vanessa kuvailee romaanissa, kuinka hän on polaroid-kuvassa petaamattomalla sängyllä alasti, hiukset takkuisena ja iho kalpeana (MDV, 152). Polaroid-kuva voikin muistuttaa Vanessaa Applen musiikkivideosta myös estetiikaltaan, sillä Applekin makaa musiikkivideolla joissain kohdissa sängyllä vähäpukeisena, hiukset sekaisin. Vanessan voi siis tulkita samaistuvan

Appleen, hänen laulunsa sanoihin sekä musiikkivideoon yleisestikin ja rakentavan näin myös omaa identiteettiään seksuaalisena ja jopa vaarallisena naisena.

Myöhemmin romaanissa Vanessan lähdettyä Browickista ja siirryttyä kunnalliseen kouluun, hän viestittelee netissä useiden vanhempien miesten kanssa. Hän hakee keskusteluseuraa netistä aina samoilla hakusanoilla – lolita, nabokov, opettaja –, ja mikäli joku miehistä keskustelun aikana pyytää Vanessalta kuvaa itsestään, hän lähettää heille Kirsten Dunstin kuvan elokuvasta *The Virgin Suicides* (1999). (MDV, 222.) *The Virgin Suicides* on elokuva, jossa käsitellään siirtymistä lapsuuden viattomuudesta aikuisuuden eroottisuuteen ja seksuaalisuuteen. Varsinkin Kirsten Dunstin näyttelemä hahmo Lux on kapinallinen ja seksuaalinen nuori nainen. (Thompson, 2017.) Vanessan voi ajatella samaistuvan tähän elokuvaan ja Luxin hahmoon, onhan hän tietyllä tavalla samanlaisessa tilanteessa. Vanessa on nuoruutensa siinä vaiheessa, jossa hän ei ole enää pieni lapsi vaan alkaa kasvamaan kohti aikuisuutta. Samaan aikaan hän on seksuaalisessa suhteessa opettajansa kanssa, joka kommentoi sitä, kuinka hän on kypsä ikäisekseen (MDV, 114). Vanessa käsittelee elämässään siis samanlaisia nuoruuden ja seksuaalisuuden teemoja kuin mitä monet populaarikulttuuriviittauksetkin käsittelevät.

Vanessa yrittää vahvistaa omaa tarinaansa ja identiteettiään katsomalla romaanissa myös muita elokuvia. Hän pitää elokuvista, jotka hänen tulkintansa mukaan kuvaavat nuoren naisen ja vanhemman miehen välistä suhdetta rakkaustarinana, eivätkä kritisoi sitä. Tällaisia elokuvia ovat *Lolitan* (1962 ja 1997) molemmat versiot, *Pretty Baby* (1977), *American Beauty* (1999) ja *Lost in Translation* (2003): ”at least they focus on the beauty of it all, frame it as a love story” (MDV, 275). Vanessa ei kuitenkaan aina onnistu samaistumaan katsomiinsa elokuviin tai lukemiinsa kirjoihin: ”Girls in those stories are always victims, and I am not – and it doesn’t have anything to do with what Strane did or didn’t do to me when I was younger.” (MDV, 270). Hän kokee joidenkin elokuvien tytöt uhreina, jollainen hän ei itse ajattele olevansa. Tätä Vanessan haluttomuutta asettua uhrin asemaan käsittelen myöhemmin luvussa 3.3.

Populaarikulttuuriviittausten avulla ilmenee kulttuurinen ja yhteiskunnallinen konteksti, jossa Vanessa elää ja toisaalta konteksti, jossa romaani on syntynyt. *Lolitan* kuvaama tarina, Fiona Apple, hänen musiikkinsa ja häneen liitetyt mielikuvat sekä *The Virgin Suicides* -elokuva ovat kaikki toisiinsa liittyviä kulttuurisia tarinoita, joista Vanessa ammentaa omaan identiteettiinsä. Vanessa kertoo romaanissa, kuinka Fiona Applea on kuvailtu lolitamaiseksi, eli seksikkääksi ja liian nuoreksi (MDV, 73). Vanessa myös lukee romaanissa artikkelia, jossa kerrotaan, että

Applen ”Criminal”-musiikkivideon katsoja voi tuntea itsensä yhtä kammottavaksi kuin Humbert Humbert (MDV, 193). *Lolita* ei ole vain Nabokovin romaani tai siitä tehtyt elokuvaversiot, vaan laajempi kulttuurillinen ilmiö, joka heijastaa nuorten tyttöjen seksuaalisointia. Myös *The Virgin Suicides* -elokuvaa ja varsinkin sen alkua, jossa Vanessan mainitsema näyttelijä esiintyy, voidaan pitää lolitamaisena. Tähän samaan tulkintaan päätyy myös Megan Abbott (2018) hänen tätä elokuvaa käsittelevässä esseessään. *The Virgin Suicides* -elokuvan onkin sanottu kuvaavan nykypäivän seksismiä ja naisten asettamista objekteiksi (Hutner, 2024). Romanin yhteiskunnallinen konteksti tulee siis esille populaarikulttuuriviittausten avulla.

Vanessa pyrkii rakentamaan, muokkaamaan ja vahvistamaan omaa identiteettiään monin eri keinoin. Keskeisimpänä identiteetin rakentamisen keinona toimii populaarikulttuuri, josta Vanessa hakee vahvistusta omalle tarinalleen ja hyväksyntää suhteelleen Stranen kanssa. Populaarikulttuuriviittausten avulla ilmenee tyttöjen ja naisten seksuaalisointi. Ne heijastavat sitä maailmaa, jossa Vanessa elää. Hän joutuukin myös itse seksuaalisoinnin kohteeksi, ja tämän vuoksi hänen voi ajatella samaistuvan esimerkiksi Fiona Appleen, *Lolitaan* tai *The Virgin Suicides* -elokuvaan. Seuraavassa luvussa käsitelen sitä, miten Vanessa pyrkii suojelemaan hänelle syntynyttä käsitystä itsestään.

3.3 Identiteetin suojeleminen

Sen lisäksi, että Vanessa pyrkii itse rakentamaan identiteettiään ja vahvistamaan käsityksiään tapahtumista, hän myös aktiivisesti pyrkii erottautumaan tietyistä rooleista tai asemista, joihin muut ihmiset hänet haluaisivat asettaa. Tämä on keino säilyttää olemassa oleva ja rakennettu käsitys itsestä, jonka rikkoutuminen olisi Vanessalle vahingollista. Vanessa on traumaattisten tapahtumien aikana pyrkinyt rakentamaan itselleen tietynlaisen ajatuksen siitä, millainen hän on ja mitä tapahtumat ovat hänelle merkinneet. Vanessa pyrkii suojelemaan itseään esimerkiksi kieltämällä joutuneensa hyväksikäytön uhriksi.

Kuten jo aiemmin luvussa 2.1. toin ilmi, yhtenä trauman oireena ja Vanessan mielen puolustuskeinona toimii kieltäminen. Vanessa on yli puolet elämästään vakuuttanut itselleen ja muille, että hänen suhteensa Straneen on arvokas ja tärkeä, ja että häntä ei ole hyväksikäytetty. Suhteesta Straneen on tullut niin iso ja merkittävä osa Vanessan identiteettiä, että suhteen tiedostaminen ja määrittäminen hyväksikäytöksi rikkoisi hänelle rakentuneen identiteetin: ”I can’t lose the thing I’ve have held on to for so long.” (MDV, 391). Vanessa pyrkii kieltämään tapahtuneen hyväksikäyttönä suojellakseen identiteettiään ja estääkseen sitä hajoamasta.

Vanessa ei ajattele olevansa hyväksikäytön uhri, eikä hän myöskään halua itseään kutsuttavan selviytyjäksi. Susana Onega (2020, 94) kirjoittaa, kuinka uhri-sanaan voi liittyä negatiivinen leima, sillä se voidaan yhdistää heikkouteen ja häpeään. Monet seksuaalisesta väkivallasta selvinneet kieltäytyvätkin ottamasta uhrin roolia vastaan (Onega 2020, 93). Tähän liittyy myös Stranen Vanessaan kohdistama manipulointi. Strane kertoo Vanessalle, kuinka naisen valitessa uhrin aseman alkaa maailma kohdella häntä kuin avutonta lasta (MDV, 270). Onega (2020, 95) kirjoittaa myös siitä, kuinka selviytyjät voivat epäonnistua täyttämään heiltä odotetut uhrin roolit. Vanessa ei omasta mielestään sovi tällaiseen uhrin rooliin, eikä hän halukaan sopia. Hän on rakentanut itselleen kuvaa itsestään järkevänä nuorena tyttönä, johon hänen opettajansa palavasti rakastui, eikä halua tämän kuvan murtuvan tiedostamalla tapahtumat hyväksikäytöksi.

Identiteetin suojelemiseen liittyy myös Vanessan halu ylläpitää ajatusta siitä, että hän on 15-vuotiaana ollut viisas ja vahva, halunnut suhdetta Stranen kanssa: ”At fifteen, I wasn’t weak. I was smart. I was strong.” (MDV, 356). Hän kokee, että mikäli hän suostuisi ajattelemaan kokemuksensa hyväksikäyttönä, hän joutuisi samalla myöntämään olleensa tyhmä ja naiivi tyttö, joka ei ole pystynyt puolustautumaan manipuloinnilta ja hyväksikäytöltä. Vanessa haluaa uskoa, että Strane valitsi hänet, koska hän oli erityinen, eikä siksi, että hän olisi ollut vain helppo kohde (MDV, 356). Hän haluaa ylläpitää tietynlaista kuvaa omasta identiteetistään, jota hän on kauan rakentanut. Vanessa ajattelee, että uhrin rooli on valittavissa oleva osa identiteettiä: ”I’m not a victim because I’ve never wanted to be, and if I don’t want to be, then I’m not. That’s how it works.” (MDV, 270) ja kokee, että hyväksikäytetyn leima tiivistää kaiken hänen kokemansa vain yhteen sanaan: ”It swallows up everything that happened.” (MDV, 51).

Vanessa ei myöskään halua, että kaikki, mitä hän on kokenut, yksinkertaistettaisiin vain yhden diagnoosin alle. Vanessa esimerkiksi tiedostaa, että hän saisi PTSD-diagnoosin helposti, mutta ei halua tällaista leimaa: ”I know how easily I could make my most shameful behaviors add up to a diagnosis. [...] but there’s a strange letdown at the thought of everything inside me being summed up so easily.” (MDV, 258). Vanessa kokee käytöksensä, eli psyykkisen trauman oireet, hävettäviksi. Hän ajattelee, että yhteiskunta haluaa luoda ihmisille leimoja, ja heti kun ihmisellä on esimerkiksi uhrin leima, kaikki muu menettää merkityksensä: ”This, I think, is the cost of telling, even in the guise of fiction – once you do, it’s the only thing about you anyone will ever care about. It defines you whether you want it to or not.” (MDV, 348). Myös Lisa Diedrich (2018, 90) kirjoittaa, kuinka PTSD-diagnoosin saaminen saattaa johtaa

siihen, että henkilöstä tulee jotain uutta tai uudenlainen, ja tämä muutos voi olla kivulias tai häiritsevä. Vanessan kohdalla tätä voi tulkita juuri sen kautta, että Vanessa kokisi vaikeaksi identiteetin muutoksen, mikä seuraisi PTSD:stä kärsimisen ja hyväksikäytön kokemisen tiedostamista. Vanessa ei halua kenenkään muun määrittävän sitä, mitä hän on, vaan haluaa pitää kiinni identiteetistään, joka hänelle on rakentunut.

Vanessa haluaa säilyttää kokemuksensa identiteetistään. Tapahtumien kieltäminen liittyy identiteetin suojelemiseen, kuten liittyvät myös haluttomuus asettua uhrin asemaan tai saada erilaisia diagnooseja. Vanessalle on tärkeää minän eheyden kannalta säilyttää positiivinen ajatus itsestään ja tapahtumista Stranen kanssa. Vanessan identiteetin rakentumiseen ovat vaikuttaneet traumaattiset tapahtumat ja Stranen käytös, sekä esimerkiksi populaarikulttuuri, jonka ympäröimänä Vanessa elää. Näiden vaikutuksesta rakentunutta identiteettiä Vanessa pyrkii säilyttämään ja suojelemaan kieltämällä tosiasioita, joiden tiedostaminen olisi liian kivuliasta ja ainakin osittain rikkoisi Vanessalle rakentuneen käsityksen itsestään.

4 Yhteenveto

Tutkielmassani analysoin, millä eri keinoin psyykkistä traumaa ja sen oireita *My Dark Vanessa* -romaanissa kuvataan, mitkä asiat vaikuttavat Vanessan identiteetin rakentumiseen ja miten Vanessa pyrkii suojelemaan identiteettiään. Traumaa ja sen oireita kuvataan romaanissa kerronnan eri keinojen sekä kielikuvien avulla. Kerronnan keinoista keskeisiä ovat toisto sekä tapahtumien kuvaus, jonka avulla tuodaan esille Vanessan ajatukset, tunteet ja muistot. Toisaalta trauman voi ajatella tulevan esille nimenomaan oireilunsa avulla. Kerrontaa ja kielikuvia analysoidessani esille tuli se, että Vanessa kärsii psyykkiselle traumalle tyypillisistä oireista kuten PTSD:stä ja dissosiativisesta häiriöstä. Kielikuvien avulla luodaan kuvaa Vanessan traumatisoituneesta mielestä ja sitä kautta ne kytkeytyvät trauman ja sen oireiden kuvaamiseen.

Vanessan identiteetin rakentumiseen puolestaan vaikuttavat Stranen Vanessaan kohdistama groomaus ja hyväksikäyttö sekä ulkopuoliset tekijät, kuten populaarikulttuuri. Näiden vaikutuksesta syntynyttä identiteettiä Vanessa pyrkii suojelemaan muun muassa kieltämällä tapahtuneet hyväksikäyttönä ja kieltäytymällä ottamasta vastaan uhrin roolia tai erilaisia diagnooseja. Ympäristön eri tekijät painostavat Vanessaa rakentamaan identiteettiään tietynlaiseksi. Toisaalta Strane luo Vanessasta tietynlaista kuvaa Vanessalle itselleen ja yrittää saada hänet uskomaan, että heidän suhteensa on ollut tasavertainen rakkaussuhde. Toisaalta taas yhteiskunnan halu luoda leimoja vaikuttaa Vanessan ajatukseen itsestään. Vanessa kokee, että yhteiskunta yrittää lokeroida hänet esimerkiksi uhrin aseman tai tiettyjen diagnoosien kautta, joihin hänen henkilökohtainen kokemuksensa itsestään ja suhteesta Stranen kanssa ei mahdu. Myös Vanessan psyykkiset selviytymismekanismit, kuten kieltäminen sekä dissosiaatio ja PTSD, vaikuttavat siihen, millaiseksi Vanessan identiteetti rakentuu. Vanessa kokeekin identiteetin hämmennystä ja pyrkii myös itse aktiivisesti rakentamaan identiteettiään, esimerkiksi populaarikulttuurin avulla.

Trauman vaikutus Vanessan elämään ilmenee monella eri tavalla. Psyykkisen trauman oireet vaikeuttavat Vanessan elämänhallintaa, ja hyväksikäyttö sekä groomaus muokkaavat Vanessan identiteettiä. Trauman vaikutus tulee esille myös Vanessan ihmissuhteissa. Osa Vanessan ihmissuhteista muuttuu traumaattisten tapahtumien kokemisen jälkeen. Toisaalta hänellä on vaikeuksia solmia esimerkiksi romanttisia rakkaussuhteita, sillä hänen elämänsä on psyykkisen trauman seurauksena niin sekaisin. Vanessa tarvitsee ympärilleen ihmisiä, jotka ymmärtävät, mitä hän on kokenut eivätkä tuomitse häntä. Tällainen ihminen on ammattinsa puolesta

esimerkiksi Vanessan terapeutti Ruby, joka on keskeisessä asemassa tulkittaessa traumasta parantumista.

Jatkossa kyseisestä teoksesta olisikin kiinnostavaa lähteä tutkimaan jo mainittua Vanessan ja Rubyn suhdetta. Olisi mielenkiintoista pohtia, miten Ruby vaikuttaa Vanessan ajatuksiin hyväksikäytön tiedostamisesta ja, mitkä tekijät luovat kuvaa siitä, että traumasta parantuminen voisi olla Vanessalle mahdollista. Näiden lisäksi olisi perusteltua tutkia esimerkiksi epäluotettavaa kerrontaa ja sen eri tasoja, sillä Vanessan traumakokemus ja siihen identifioituminen vaikuttavat vahvasti epäluotettavan kerronnan taustalla. Olisi tärkeää tutkia myös romaanissa laajemmin ilmenevää naisten ja tyttöjen yhteiskunnallista hyväksikäyttöä, heidän kohtaamaansa väkivaltaa sekä naisvihaa.

Lähteet

Primäärilähde:

Russell, Kate Elizabeth 2021 (2020): *My Dark Vanessa* [=MDV]. London: 4th Estate.

Sekundaarilähteet:

Abbott, Megan 2018: "The Virgin Suicides: 'They Hadn't Heard Us Calling'". *The Criterion Collection*. <https://www.criterion.com/current/posts/5573-the-virgin-suicides-they-hadn-t-heard-us-calling> Haettu 20.12.2024.

Apple, Fiona 1997: *Criminal*-musiikkivideo. Mark Romaneks (ohjaaja).

Barnaby, Andrew 2018: *The Psychoanalytic Origins of Literary Trauma Studies*. – J. Roger Kurtz (toim.), *Trauma and Literature*. United Kingdom: Cambridge University Press. 21–35.

Cramer, Phebe 2006: *Protecting the Self: Defence Mechanism in Action*. New York: The Guilford Press.

Diedrich, Lisa 2018: PTSD – A New Trauma Paradigm. – J. Roger Kurtz (toim.), *Trauma and Literature*. United Kingdom: Cambridge University Press. 83–94.

Dotson, Sarah 2019: "Untangling the Symbolism of Art History's Most Famous Redheads". *Artsy*. <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-untangling-symbolism-art-historys-famous-redheads> Haettu 6.1.2025

Hutner, Kate 2024: "Column: 'The Virgin Suicides' reflects modern-day sexism, making it more than just a book or movie". *Indiana Daily Student*. <https://www.idsnews.com/article/2024/04/opinion-virgin-suicides-1999-analysis-sexism-sofia-coppola-book-list-bon-girls-misogyny> Haettu 14.1.2025

Jeglic, Elizabeth L. & Winters, Georgia M. 2017: "Stages of Sexual Grooming: Recognizing Potentially Predatory Behaviors of Child Molesters". *Deviant Behavior*, Vol. 38, No. 6, 724–733. <https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1197656>

Jytilä, Riitta 2020: "Traumatutkimuksen uudet suunnat". *AVAIN - Kirjallisuudentutkimuksen aikakauslehti*. 17(3), 88–95. <https://doi.org/10.30665/av.97526>

Korhonen, Laura 2022: "Traumaattiset kokemukset ja traumaperäiset häiriöt" [verkkosivu]. *Terveyskirjasto* 26.11.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00031> Haettu 2.11.2024

Koskela, Lasse & Rojola, Lea 1997: *Lukijan ABC-kirja: johdatus kirjallisuuden nykyteorioihin ja kirjallisuudentutkimuksen suuntauksiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Kotimaisten kielten keskus 2019: ”Grooming” [verkkosivu]. *Kotus.fi*. 31.1.2019
https://www.kotus.fi/nyt/kuukauden_sana/kuukauden_sanat_2019/grooming.29298.news Haettu 31.10.2024
- Luyckx, Koen & Schwartz, Seth J. & Vignoles, Vivian L. 2011: Introduction: Toward an Integrative View of Identity. – Luyckx, Koen & Schwartz, Seth J. & Vignoles, Vivian L. (toim.), *Handbook of Identity Theory and Research*. Volume 1: Structures and Processes. New York: Springer. 1–30.
- Mielenterveyden keskusliitto. ”Psykkiset traumat” [verkkosivu]. <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/yleisia-mielenterveyden-hairioita/psykkiset-traumat/> Haettu 2.11.2024
- Onega, Susana 2020: Victimhood – Davis, Colin & Meretoja, Hanna (toim.), *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. London: Routledge. 91–99
- Ozdemir, Nurgul & Sahin Kocamer, Sengul 2020: ”The Impact of Childhood Traumatic Experiences on Self-Esteem and Interpersonal Relationships”. *Psychiatry and Behavioral Sciences*. 10(4), 185–191. Doi: [10.5455/PBS.20200502025907](https://doi.org/10.5455/PBS.20200502025907)
- Schnall, Maxine & Steinberg, Marlene, M.D. 2003 (2001): *The Stranger in the Mirror. Dissociation – The Hidden Epidemic*. New York: HarperCollins.
- Thompson, Lauren 2017: ”Girlhood and sexual repression in *The Virgin Suicides* and *The Beguiled*”. *Little White Lies*. <https://lwlies.com/articles/the-virgin-suicides-the-beguiled-sofia-coppola-sexual-repression/> Haettu 14.1.2025
- Whitehead, Anne 2004: *Trauma fiction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.